

YAKUP KADRI KARAOSMANOĞLU
Panorama

Remzi Kitabevi, 1953/1954-1971 (2 baskı)

İletişim Yayınları 35 • Yakup Kadri Karaosmanoğlu Bütün Eserleri 18
ISBN-13: 978-975-470-563-8

© 1987 İletişim Yayıncılık A. Ş. (1. Basım)

1-9. BASKI 1987-2016, İstanbul

10. BASKI 2018 İstanbul

KAPAK Utku Lomlu

UYGULAMA Hasan Deniz

DÜZELTİ Seçkin Oktay

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 22749

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul

Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 11935

Mahmutbey Mahallesi, Deve Kaldırım Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

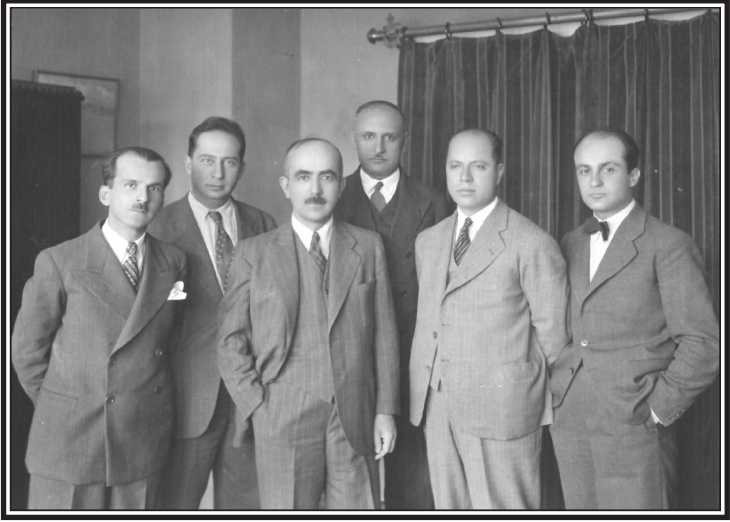
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

YAKUP KADRI KARAOSMANOĞLU

Panorama

Yakup Kadri Karaosmanoğlu ve Kadro'cular: (Soldan sağa) Vedat Nedim Tör, Burhan Belge, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Şevki Yazman, Şevket Süreyya Aydemir, İsmail Hüsrev Tökin.

İÇİNDEKİLER

PANORAMA I	11
I. Ankara'da Bir Pazar Günü.....	11
II. Sahne Ardında Olup Bitenler.....	41
III. Bazı Zabıta Vakaları.....	75
IV. Hayat ve Mektuplar	107
V. Bir Mevsim Sonu, Bir Devre Başlangıcı.....	125
VI. Bir Kurban Bayramı ve Kurbanlar	155
VII. İstanbul Esrarı.....	181
VIII. Hayat ve Mektuplar	213
IX. Bastırılan Bir Skandal ve Bunun Serpintileri	231
X. Köyden, Kasabadan ve Şehirden.....	257
XI. Kundak Oyunu ve Kundakta Bir Komünist.....	289

PANORAMA II	333
I. Tanrıların Alacakaranlığında.....	335
II. Yeryüzünü Kaplayan Bir Yas.....	363
III. Savaş Ateşi Dünyayı Sararken.....	411
IV. Eski Polis Komiseri Hamdi Bey.....	483
V. Walhalla.....	497
VI. İstanbul'un Ücra Varoşlarında... ..	541
VII. Hortlakların Horası.....	561

Panorama I

I ANKARA'DA BİR PAZAR GÜNÜ

“Bey evde mi?”

Neşet Bey, bu sesi duyunca içinden:

“Eyvah, bizim bağ komşusu!” dedi.

O, bu pazar gününü kâh okuyarak, kâh yazarak, kâh pencereden bahçeyi seyrederek, kâh yeni yaptırdığı bir geniş divanın üstüne uzanarak, akşama kadar evde, yalnız geçirmek istiyordu. Karısı iki çocuğuyla birlikte dün İstanbul'a gitmişti. Kendisi de bir haftaya kadar seçim bölgesini dolaşmak üzere yola çıkacaktı. Geceli gündüzlü didinmelerle geçen uzun bir Ankara kışından sonra o kadar hasretle beklediği bu kısa dinlenme devresine Mansurzâde Hüseyin Efendi'nin ziyaretiyle başlamak Neşet Sabit için oldukça can sıkıcı bir aksiliktir. Elinden kitabını attı. Sinirli bir hareketle ayağa kalktı. Güya saklanacak bir yer arıyormuş gibi şaşkın şaşkın bakınmaya başladı. “Keşke, şu sersem Osman'a, beni kim ararsa evde yok, demesini tembih etseydim!” diye mırıldandı. Fakat iş isten geçmişti. Mansurzâde, başında Karagöz'ün ışırığını andıran o acayip şapkasıyla, “Selamünaleyküm” diyerek içeriye daldı.

“Buyurun Hüseyin Efendi, hoş geldiniz.”

“Hoş bulduk.”

Ve geçip biraz önce Neşet Sabit’in uzandığı divanın bir köşesine oturmak istedi. Fakat rahat edemedi; yavaşça yere kaydı. Kunduralarını dışarıda bıraktığı için, sol ayağını kolaylıkla altına alıp sağ dizini dikerek kalın Isparta halısının üstünde yarı bağdaş kurmuş bir vaziyette, yerleşti.

“Bir cigara?”

“Kullanmam.”

“Öyleyse bir kahve?”

Misafir bu ikinci teklife cevap vermek lüzumunu duymadı. Odanın duvarlarına ve tavanına bakıyordu:

“Ev güzel oldu; sağlıkla otur.”

Neşet Sabit, bir konuşma mevzuu bulduğuna sevinerek:

“Hoşunuza gittiyse, neden siz de bir eşini yaptırmayasınız? dedi. “Ama samırım, size böyle bir ev, küçük gelir. Öğlunuz evlendi. Yakında torunlarınız olacak. Sığamazsınız.”

Mansurzâde, kıs kıs güldü:

“Yakışmış kel başa şimsir tarak!” dedi.

Neşet Sabit, komşusunun bu laftan ne kastedtiğini anlamadı. Biliyordu ki Mansurzâdeler Ankara’nın en zengin insanlarındandır. İsteseler bu çapta evlerden bütün bir mahalle kurdurabilirler ve yine pek iyi biliyordu ki o, diğer bütün hemşerileri gibi memlekette başlayan yeni hayat şartlarının devamlı olduğuna artık kanaat getirmiş ve bu şartlara ayak uydurmaktan başka çare kalmadığını anlamıştır.

“Neden? Sanki, vaktühalim yok mu demek istiyorsunuz?”

Hüseyin Efendi, dizinin birini indirip öbürünü kaldırdı. Kesik kesik öksürdü. Bu soruya cevap vermek istemediği anlaşılıyordu. Neşet Sabit, sözüne devamla:

“Biraderzâdelerinize baksanıza,” dedi. “Yenişehir’de banyosuyla, garajıyla betondan koskoca bir ev yaptırdılar.”

Hüseyin Efendi, oturduğu yerden bir hindi gibi boynunu uzatarak:

“Yaptırdılar, yaptırdılar emme, içinde oturamadılar ki,” dedi. “Aha; bir hafta öncek, yine eski evlerine taşındılar. Kırk beş elli bin lirayı kirece ver, kuma ver. Üstelik başına bir de emlak vergisi belasını çıkar. Akıl mı şimdi bu? He, he, he! Akıl mı şimdi bu? Diyeceksin ki, kiraya versinler. Onlar da bunu isteyip duruyorlar. Hattâ gazeteye ilan bile vermişler. Ayda iki yüz, iki yüz elli liraya kıyıp hangi babayiğit tutabilir evi? Vekil, mebus, müsteşar, müdürü umumi hep ev bark sahibi oldu. Kala kala bir ecnebi diplomatlar kaldı. Onlar da bizim gibilere düşmez ki! Nice hatırı sayılır köşk, konak sahipleri yollarını gözetlerken başlarını bizden yana çevirmezler. Çevirseler de cıvılcıplak evi istemezler. Karyolar, koltuklar, kanapelerle dayayıp döşemek lazım... Hadi, bunu da yaptın. Yaptın emme, eloğlu bu. Bir yıl, iki yıla varmaz, ne evden, ne eşyadan hayır kalır. Sonra tut kelin perçeminden! He, he, he, he...”

Mansurzâde Hüseyin Efendi, gülüyor mu, hıçkırıyor mu? Anlamak mümkün değildi. Neşet Sabit, onun dediklerine zaten pek kulak asmıyordu. Ona bir acayip nesneyi seyreder gibi, hayretle bakıyordu. Başının üstündeki uydurma şapkasından kalın örgülü yün çoraplarına kadar derme çatma kılığının bütün öteberisi; oturuşu, kımıldanışları, bir dizini büküp öbürünü kaldırışları ve nihayet, o koyu Orta Anadolu şivesi, Neşet Sabit'te açılan bahisten bin kat daha büyük bir ilgi uyandırmıştı. Ecneblerin *folklor* adını verdikleri şeylerin hepsi Mansurzâde'de toplanmış gibiydi ve elleriyle yüzünün derisi Ankara taşının rengindeydi. Vücudundan odanın havasına sinsi bir kokunun yayılmakta olduğunu hissetmekteydi. Neşet Sabit, biraz evvelki tedirginliğine rağmen, bağ komşusunun bu tepeden inme ziyaretinden adeta memnun kalacaktı.

Mansurzâde Hüseyin Efendi, elinde tuttuğu fincanı çalkalaya çalkalaya kahvesinin son yudumlarını içtikten sonra elinin tersiyle dudaklarını sildi ve uzun bir süre dik dik Neşet Sabit'in yüzüne baktı:

“Haklı değil miyim, Mebus Bey?”

Neşet Sabit gülümseyerek başını salladı; karşısındaki adamın neden bahsettiğini büsbütün unutmuştu bile. Fakat Hüseyin Efendi bu gülümsemeyle bu baş sallayışını bir tasdik işareti sayıp, kendi talakatinden,* kendi mantığından hoşnut konuşmaya devam etti:

“Emme sen bana diyeceksin ki, ya bu deveyi gütmeli, ya bu diyardan gitmeli! Deveyi güdeceğiz tabî... Biz güdemezsek evlatlarımız güdecek! Medeniyet kervanına katılmazsan yolda kalırsın. Yolda aç biilaç kalırsın. Kimseler dönüp halin nedir? diye başını senden yana çevirmez. Bunu anlamayacak kadar geri kafalı değilim. He, he, he!..”

Birden kendini toparladı; ciddi ve adeta *âlimane* bir tavır takındı:

“Medeniyet... Avrupa medeniyeti!” dedi, “Bilir misin, ben bunu neye benzetirim: Otomobile. Otomobil, caddenin ortasından son sürat gidiyor. Sen bunu, önüne geçip, durduramazsın. Ya bir kenara çekilirsin; ya altında ezilirsin... Haa, bir de, bunun içine binmek var. (Sesini acıklı bir sır tevdi ediyormuş gibi yumuşatıp yavaşlattı.) Evet, bir de bunun içine binmek var. Emme, ben sana bir şey diyeyim mi? Otomobilin dümeni elinde olmadıktan kelli, içine binmek marifet değil! Makineyi bileceksin, o nasıl kullanılır öğreneceksin. Yani ona sahip olacaksın. Yoksa, makine sana sahip olur. Onun ilminden anlayan şoför, seni istediği yere götürür, o senin emrine tabi olacağı yerde bakarsın, sen onun emri altına girmişsin. Her insan, körü körüne buna razı olmak istemez...”

(*) Talakât: Dil açıklığı; kolay ve serbestçe söz söyleyiş; düzgün konuşma – e.n.